

Wytyczne

Ministra Klimatu i Środowiska

w sprawie postępowania z odpadami z obszaru objętego stanem klęski żywiołowej

I. Informacje ogólne

Wszystkie czynności administracyjne w trybie przepisów ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, w tym przygotowanie decyzji dotyczących zbierania, transportu lub przetwarzania odpadów **stanowiących odstępstwo od zasad wynikających z przepisów dotyczących gospodarowania odpadami**¹ powinny, o ile to możliwe, być realizowane bez zbędnej zwłoki, przy ścisłej współpracy z:

- właściwym wojewódzkim inspektorem ochrony środowiska,
- w razie potrzeby (np. w zakresie dotyczącym pracy instalacji do przetwarzania odpadów) z właściwym organem ochrony środowiska, który wydał zezwolenie na gospodarowanie odpadami (organem tym może być marszałek województwa, starosta lub regionalny dyrektor ochrony środowiska²),
- w razie potrzeby z właściwym państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym, jak i właściwą komendą powiatową państwowej straży pożarnej.

Forma współpracy jest uzależniona od realnych możliwości i konieczności działania w sposób efektywny. Przedmiotem konsultacji powinno być przede wszystkim upewnienie się, że realizacja odstępstwa uwzględni, w możliwie największym stopniu, potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i środowiska. Nie jest wymagane formalne opiniowanie lub uzgadnianie decyzji w trybie przepisów o postępowaniu administracyjnym.

Decyzja w trybie przepisów o stanie klęski żywiołowej stanowi rozwiązanie awaryjne, które należy rozważyć wyłącznie po analizie możliwości zagospodarowania (w tym przetworzenia) odpadów zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach³ - jest to działanie doraźne, co oznacza, że wydawanie decyzji, w przypadku takiej konieczności, powinno następować w jak najkrótszym, możliwym czasie.

Istotne jest, aby w przypadku możliwości przekroczenia mocy przerobowych instalacji lub pojemności istniejących miejsc zbierania odpadów rozważyć możliwość transportu odpadów do innych miejsc posiadających odpowiednie zezwolenie do gospodarowania tego typu odpadami (na zbieranie lub przetwarzanie takich odpadów) – niekoniecznie najbliższych.

Zasada bliskości, o której mowa w art. 20 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, nie stoi na przeszkodzie przekazywaniu odpadów powstałych w wyniku klęsk żywiołowych do instalacji posiadających wolne moce przerobowe, położonych w innych województwach, także w istotnym oddaleniu od miejsca wytworzenia.

¹ W szczególności ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2023 r., poz. 1587, ze zm.).

² Wiedzę na temat organu właściwego (dotyczy przypadku w którym decyzja z art. 23 będzie związana z podmiotem posiadającym decyzję na gospodarowanie odpadami tj. zezwoleniem na przetwarzanie odpadów, zezwoleniem na zbieranie odpadów, pozwoleniem na wytwarzanie odpadów lub pozwoleniem zintegrowane) posiada wojewódzki inspektor ochrony środowiska

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, z późn. zm.

Podstawą prawną do podejmowania przez właściwe organy administracji działań interwencyjnych są przepisy ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie kłęski żywiolowej⁴ oraz wydanego na jej podstawie znowelizowanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 września 2024 r. w sprawie wprowadzenia stanu kłęski żywiolowej na obszarze części województwa dolnośląskiego, opolskiego oraz śląskiego⁵.

II. Klasyfikacja i postępowanie z odpadami na terenach dotkniętych powodzią

Odpady powstałe w wyniku powodzi, należy w miarę możliwości segregować, w szczególności te które mogą zawierać niebezpieczne elementy, i które da się wyodrębnić z ogólnej masy powstałych odpadów należy przekazać do wyspecjalizowanych podmiotów – posiadających wymagane zezwolenia.

Jeżeli tylko istnieje taka możliwość, rekomenduje się przyjmowanie klasyfikacji odpadów pod kodami odpowiadającymi ich charakterystyce, zamiast zbiorczo w podgrupie 16 82.

Ma to na celu przekazania ich do właściwych- dedykowanych zakładów w celu dalszego przetworzenia. W efekcie unikniemy gromadzenia odpadów, które z upływem czasu zaczną stanowić zagrożenie sanitarne oraz unikniemy unieszkodliwienia tych odpadów poprzez składowanie.

Dla przykładu, zezwolenie konkretnego zakładu może pozwalać na przyjęcie i przetworzenie określonej masy odpadów budowlanych z grupy 17, ale uniemożliwia przyjęcie takich samych odpadów zaklasyfikowanych w podgrupie 16 82. Dotyczy to w szczególności odpadów możliwych do zagospodarowania w sposób innych niż składowanie.

Takie podejście daje szansę na oszczędzanie pozostałych do zapełnienia pojemności składowisk i powinno być ono stosowane tym bardziej rygorystycznie im mniej dostępnych wolnych pojemności mają lokalne składowiska (uzasadniona jest bieżąca wymiana informacji z zarządzającymi lokalnymi instalacjami lub WIOŚ).

1. Zalane pojazdy – należy przekazać do stacji demontażu pojazdów lub punktu zbierania pojazdów

Odpady te należy klasyfikować w **podgrupie odpadów 16 01** katalogu odpadów (*Zużyte lub nienadające się do użytkowania pojazdy (włączając maszyny pozadrogowe), odpady z demontażu, przeglądu i konserwacji pojazdów*)

2. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (lodówki, pralki, telewizory i inne) - odpady te należy przekazywać do przetwarzania zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami (nie kierować na składowiska odpadów), tzn. przewieźć do punktów zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego lub zakładów przetwarzania zużytego sprzętu,

Odpady te należy klasyfikować w **podgrupie odpadów 16 02** katalogu odpadów (*Odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych*)*

3. Baterie i akumulatory. Odpady te należy przetwarzać zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami (nie kierować na składowiska odpadów), tzn. przewieźć do punktów zbierania baterii i akumulatorów, lub zakładów przetwarzania baterii i akumulatorów.

⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 1897.

⁵ Dz.U. 2024 poz. 1365 z późn. zm.

Odpady te należy klasyfikować w **podgrupie odpadów 16 06** katalogu odpadów (*Baterie i akumulatory*)*

4. Odpady budowlane powstałe w wyniku prac rozbiórkowych budynków i dróg takie jak: gruz, beton, cegły, metalowe elementy konstrukcyjne – **inne niż zniszczone elementy wykończenia wnętrz** - należy, **o ile to możliwe**, przekazywać do zbierania i przetwarzania zgodnie z obowiązującymi przepisami – podmiotom posiadającym zezwolenia na ich zbieranie lub przetwarzanie. W przypadku gdy jest to niemożliwe, odpady te należy przekazywać do miejsc wskazanych/ustanowionych w drodze decyzji wydanej w trybie art. 23 ustawy o stanie kłęski żywiolowej.

Odpady te należy klasyfikować w **grupie odpadów 17** katalogu odpadów (*Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)*)*

5. Odpady artykułów konsumpcyjnych i innych nieprzydatne do spożycia zanieczyszczone w wyniku powodzi (np. zanieczyszczone plony rolne, partie zanieczyszczonych artykułów z magazynów, odpady powstałe z tych artykułów) - należy, **o ile to możliwe**, przekazywać do zbierania i przetwarzania zgodnie z obowiązującymi przepisami – podmiotom posiadającym zezwolenia na ich zbieranie lub przetwarzanie.

W przypadku gdy jest to niemożliwe, odpady te należy przekazywać do miejsc wskazanych/ustanowionych w drodze decyzji wydanej w trybie art. 23 ustawy o stanie kłęski żywiolowej.

Odpady te należy klasyfikować uwzględniając źródło pochodzenia zgodnie z katalogiem odpadów np. w podgrupie 02 01 lub 02 02 lub innych grup odpadów - (ostatecznie w **grupie odpadów 16** katalogu odpadów) w **podgrupie odpadów 16 03** katalogu odpadów (*Partie produktów nieodpowiadające wymaganiom oraz produkty przeterminowane lub nieprzydatne do użytku*).

6. Inne niż w pkt 2 odpady wielkogabarytowe, w szczególności: zniszczone meble, tkaniny, obicia, dywany, żywność, która nie nadaje się do spożycia, a także **zniszczone elementy wykończenia wnętrz** należy przekazywać, o ile to możliwe, do miejsc posiadających zezwolenia na ich zbieranie lub przetwarzanie albo do miejsc wskazanych w drodze decyzji wydanej w trybie art. 23 ustawy o stanie kłęski żywiolowej.

Odpady te należy klasyfikować w **podgrupie odpadów 16 82** katalogu odpadów (*Odpady powstałe w wyniku kłesk żywiolowych*)*

7. Pozostałe – inne niż wyżej wymienione odpady ze sprzątnięcia skutków powodzi należy przekazywać, o ile to możliwe, do miejsc posiadających zezwolenia na ich zbieranie lub przetwarzanie albo do miejsc wskazanych w drodze decyzji wydanej w trybie art. 23 ustawy o stanie kłęski żywiolowej.

Odpady te należy klasyfikować w **podgrupie odpadów 16 82** katalogu odpadów (*Odpady powstałe w wyniku kłesk żywiolowych*)*

*W przypadkach opisanych w pkt 2,3,4 i 6 – jeżeli istnieje możliwość zagospodarowania odpadów w instalacjach posiadających zezwolenia/pozwolenia – mogą być one również klasyfikowane w grupie 20 katalogu odpadów w odpowiedniej podgrupie dedykowanej takim odpadom.

Jeżeli pozwalają na to możliwości organizacyjne, nie wykluczone jest wysegregowanie innych niż wymienione wyżej grupy odpadów z masy odpadów powstałych w wyniku powodzi. Dotyczyłoby w szczególności przypadków podejrzenia, np. że posiadają one właściwości niebezpieczne i miało na celu przekazanie ich do podmiotów posiadających stosowne zezwolenia.

Odpady te można klasyfikować uwzględniając źródło pochodzenia zgodnie z katalogiem odpadów (ostatecznie w grupie odpadów 16 katalogu odpadów).

Zwłoki zwierząt. Znalezione zwłoki zwierząt stanowiące uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczone do spożycia przez ludzi - należy gromadzić odrębnie – **nie łączyć ze zbieranymi odpadami**. Należy postępować zgodnie z informacjami sztabu zarządzania kryzysowego koordynującego działania związane z usuwaniem skutków powodzi .

LINK do katalogu odpadów:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20200000010>

W przypadku odpadów, które na skutek zalania zmieniły swoje własności w taki sposób, że nie nadają się do przetwarzania w dedykowanych im pierwotnie procesach odzysku lub unieszkodliwiania występujących w gospodarce odpadami, będą one w większości klasyfikowane pod kodem 16 82 02 jako *odpady powstałe w wyniku klęsk żywiołowych - inne niż wymienione w 16 82 01* (ewentualnie pod kodem 16 82 01* *Odpady wykazujące właściwości niebezpieczne*).

III. Decyzje dotyczące zbierania, przetwarzania lub transportu odpadów.

Ustalane na podstawie art. 23 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, ograniczenia mogą być konkretyzowane w formie rozporządzenia lub decyzji właściwego organu. Z uwagi na specyfikę problemu bardziej odpowiednia jest forma decyzji (dalej „decyzja z art. 23”). Decyzja powinna wskazywać podstawę prawną, obowiązany podmiot, określenie zakresu i rodzaju ograniczeń, miejsce dzień i godzinę realizacji obowiązku, czas jego trwania oraz pouczenie o skutkach prawnych naruszenia decyzji.

Zgodnie z art. 189e ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁶, „w przypadku gdy do naruszenia prawa doszło wskutek działania siły wyższej, strona nie podlega ukaraniu”. Decyzja z art. 23 może w praktyce służyć jednoznaczemu potwierdzeniu, że konkretne działanie jest uznawane za konieczne w związku z zaistniałym stanem klęski żywiołowej, stanowi bezpośredni skutek działania siły wyższej (akt władzy publicznej) i nie może skutkować nałożeniem na dany podmiot kary pieniężnej – nawet jeżeli na podstawie przepisów ustawowych występowałoby takie zagrożenie. Pozwoli to na zapewnienie bezpieczeństwa prawnego przedsiębiorcom realizującym

⁶ Dz.U. z 2024 r. poz. 572.

działania uznawane za konieczne przez organy kierujące działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia.

W praktyce decyzja z art. 23, mająca formalny charakter nakazu, może stanowić przede wszystkim przyzwolenie na działania, do których podjęcia są gotowi sami zainteresowani. W celu uniknięcia zbyt szerokiego powoływania się na to odstępstwo rekomendowane jest wyraźne wskazanie działania objętego decyzją zgodnie z wytycznymi przedstawionymi poniżej.

IV. Przykładowe sytuacje związane z wydawaniem decyzji z art. 23:

- 1) Zmiana parametrów funkcjonowania instalacji posiadającej pozwolenie zintegrowane, zezwolenie na zbieranie lub przetwarzanie odpadów (dalej „pozwolenie/zezwozenie), w takim przypadku decyzja z art. 23 (jako odrębna decyzja od w/w decyzji) może m.in. być wydawana w odniesieniu do:
 - a. Instalacji do przetwarzania odpadów, która otrzymuje decyzję z art. 23, a przez to wstrzymuje lub zmniejsza masę innych przetwarzanych na co dzień przez siebie odpadów,
 - b. Instalacji do przetwarzania odpadów – w której, na podstawie decyzji z art. 23 nakazuje się tymczasowe gospodarowanie odpadami, z pominięciem pewnych warunków określonych w pozwoleniach/zezwozeniach:
 - przetworzenie odpadów o masie większej niż wskazana w pozwoleniu/ zezwozeniu (dot. przekroczenia mocy przerobowej instalacji);
 - zbieranie lub przetwarzanie odpadów o kodach nieujętych w pozwoleniu/ zezwozeniu;
 - magazynowanie większej masy odpadów niż wskazana w pozwoleniu/ zezwozeniu;
 - magazynowanie odpadów w miejscu niewskazanym w pozwoleniu/zezwozeniu, lub w innych warunkach niż określone w pozwoleniu/ zezwozeniu.
- 2) Wyznaczenie nowych miejsc na tymczasowe (zastępcze) zbieranie określonych rodzajów odpadów – w przypadku problemów z zapewnieniem systematycznego odbioru i przetwarzania odpadów powstających na terenach dotkniętych powodzią – decyzja z art. 23 będzie dotyczyła podmiotu (lub podmiotów) będącego właścicielem terenu, który zostanie tymczasowo wyznaczony do magazynowania odpadów – w przypadku gdy na terenie instalacji, o których mowa w pkt 1 lit. a i b, nie ma możliwości magazynowania wystarczającej ilości odpadów.
- 3) Transport odpadów z miejsc objętych działaniami usuwania skutków powodzi do wskazanego miejsca ich zagospodarowania (zbierania lub przetwarzania) lub z tymczasowego miejsca zbierania odpadów, o którym mowa w pkt 2 do innego miejsca zbierania odpadów lub docelowego miejsca ich przetwarzania – decyzja z art. 23 może być wydana również podmiotom nieposiadającym wpisu do rejestru BDO;
- 4) Kierowanie odpadów bezpośrednio do składowania – bez wcześniejszego przetwarzania.

W przypadku kierowania odpadów bezpośrednio do składowania decyzja powinna dotyczyć wyłącznie składowania na składowiskach odpadów posiadających pozwolenie/ zezwozenie w zakresie gospodarowania odpadami. Decyzja ta powinna wskazywać brak konieczności

wstępnego przetwarzania odpadów przed skierowaniem do składowaniu. W takim przypadku należy rozważyć nakazanie w decyzji z art. 23 przyjęcia odpadów z pominięciem określonych wymogów formalnych, w szczególności określonych w art. 109 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, to jest:

- sporządzania podstawowej charakterystyki odpadów oraz przeprowadzania testów zgodności,
- spełnienia przez składowane odpady kryteriów dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów.

W takim przypadku podmiotem korzystającym ze środowiska nadal pozostaje zarządzający składowiskiem odpadów.

V. warunki dotyczące transportu odpadów – odbiór odpadów i przewiezienie ich do wyznaczonej instalacji przetwarzającej odpady lub miejsca ich zbierania.

Co do zasady zalecane jest, aby transport odpadów odbywał się za pomocą dotychczas wykorzystywanych środków transportu.

Podmioty będące formalnie „wytwórcami” odpadów – w tym na skutek prowadzonej rozbiórki, remontu, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątaniami – są uprawnione do magazynowania tych odpadów w miejscu ich wytworzenia bez zezwolenia na zbieranie (art. 45 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach) oraz do ich transportu bez wpisu do BDO (art. 51 ust. 2 pkt 4).

Konieczność wydania decyzji z art. 23 może wystąpić przede wszystkim w przypadku dalszego transportu odpadów z punktów ich tymczasowego zbierania (to jest magazynowania odpadów przywiezionych z miejsc wytworzenia) do kolejnych zagospodarowujących.

Ustanawianie w decyzji z art. 23 wymagania dla nakazywanego transportu odpadów mogą obejmować:

Minimalne – zalecane wymagania dla transportu odpadów (dotyczy podmiotów nieposiadających wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 50 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy o odpadach, uprawniającego do prowadzenia transportu odpadów):

- transport odpadów powinien odbywać się w sposób ograniczający zagrożenie dla środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, o ile to możliwe w sposób uwzględniający właściwości chemiczne i fizyczne odpadów, w tym ich stan skupienia,
- zlecający usługę transportu odpadów jest obowiązany wskazać transportującemu odpady wykonującemu usługę transportu odpadów miejsce przeznaczenia odpadów oraz posiadacza odpadów, do którego należy dostarczyć odpady (posiadacza któremu należy przekazać odpady powinna wskazać decyzja z art. 23),
- transportujący odpady jest obowiązany dostarczyć odpady do miejsca przeznaczenia odpadów i przekazać je posiadaczowi odpadów wskazanemu przez zlecającego usługę transportu (lub wskazanemu w decyzji z art. 23),
- transport odpadów odbywa się w sposób uniemożliwiający rozprzestrzenianie się odpadów poza środki transportu, w szczególności ich wysypywanie, pylenie i wyciek, oraz ograniczający do minimum uciążliwość zapachową,
- transport odpadów odbywa się w sposób ograniczający do minimum oddziaływanie czynników atmosferycznych na odpady, jeżeli mogą one spowodować negatywne oddziaływanie transportowanych odpadów na środowisko lub życie i zdrowie ludzi,

- kierujący środkiem transportu, nie posiadający wpisu do rejestru, musi posiadać w trakcie transportu kopię decyzji wydanej na podstawie art. 23 ustawy o stanie klęski żywiołowej, uprawniającą do przewozu odpadów,
- ewidencja odpadów transportowanych przez podmioty nieposiadające wpisu do BDO rozpoczyna się u posiadacza zbierającego przetwarzającego odpady posiadającego zezwolenie/pozwolenie, która przyjmuje odpady,. W karcie ewidencji odpadów odnotowuje się, że odpady zostały przekazane przez podmiot zwolniony z obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów,
- transport odpadów z miejsc tymczasowego zbierania odpadów do innych miejsc zbierania lub przetwarzania odpadów odbywa się, o ile to możliwe, z zachowaniem wymagań:
 - § 9 (oznakowanie środków transportu) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 października 2016 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla transportu odpadów (Dz. U. poz. 1742).

VI. Warunki dotyczące magazynowania odpadów.

Minimalne – zalecane – dla magazynowania odpadów, w szczególności, gdy istnieje konieczność wyznaczenia nowych miejsc na magazynowanie odpadów (innych niż określone dotychczas w zezwoleniu podmiotu prowadzącego zbieranie odpadów):

1) Miejsce magazynowania odpadów powinno być:

- a. wyraźnie wydzielone, o powierzchni umożliwiającej zgromadzenie wymaganej masy odpadów;
- b. o ile to możliwe – utwardzone (w szczególności w przypadku odpadów powodujących wycieki lub wody odciekowe), z utwardzonymi dojazdami do transportu odpadów;
- c. o ile to zasadne – chroniące odpady przed wpływem czynników atmosferycznych (ograniczenie wycieków i rozwiewania odpadów), w stosownych przypadkach magazynowanie na zadaszonym placu magazynowym może być zastąpione magazynowaniem w szczelnych i zamykanych kontenerach;
- d. zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych (o ile to możliwe) lub ograniczone przed dostępem osób nieupoważnionych do takich miejsc;

2) Czas magazynowania odpadów – określenie odpowiedniego czasu pozwalającego na przetworzenie zgromadzonych odpadów (czas zależny od masy zgromadzonych odpadów oraz mocy przerobowej instalacji);

3) Obowiązek sukcesywnego usuwania odpadów i przekazywania ich uprawnionym podmiotom.

VII. Warunki dotyczące przetwarzania odpadów:

Powinny być ustalone w ścisłej współpracy z właściwym WIOŚ oraz właściwym organem ochrony środowiska (w zależności od przypadku: marszałek województwa, starosta lub regionalny dyrektor ochrony środowiska), a także z podmiotem, który będzie realizował te obowiązki (aby uniknąć precyzowania w decyzji obowiązków niedających się zrealizować).

Warunki dotyczące przetwarzania odpadów powinny zostać dobrane indywidualnie przy uwzględnieniu rodzaju instalacji, której może dotyczyć decyzja z art. 23, właściwości odpadów oraz ewentualnych zagrożeń sanitarno-epidemicznych.

Decyzję z art. 23 można również wydać w odniesieniu do podmiotu, który nie posiada decyzji z zakresu gospodarowania odpadami.

VIII. Dodatkowe informacje:

- I. Kody odpadów określa się, zgodnie z art. 4 ustawy o odpadach oraz rozporządzeniem Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. poz. 10) – w razie potrzeby w uzgodnieniu z posiadaczem odpadów do którego kierowane jest decyzja z art. 23 oraz z WIOŚ.**
- II. Okres obowiązywania decyzji z art. 23 powinien być ustalony indywidualnie, w zależności od awaryjnej sytuacji, która spowodowała wydanie decyzji z art. 23 przez właściwy organ administracji.**